

Mozikuszálódások

Kállai János

Nyíregyháza (KM) — Hírlík: az első magyar maszek filmet készítő Megafilm Kft. nem kapta meg támogatásként a Nemzeti Kulturális Alaptól a forgalmazás megsegítésére kért ötmillió forintot, mivelhogy „telemtnényük”, *Tímár Péter Zimmer Feri* című alkotásának premierjét nem tartják meg az idén. A producer magyarázata az elmaradásra: nem akarták, hogy a bemutató egybeessen (vagy legalábbis: közel) a *Koltai-Kern* rendezőpáros jegyze A miniszter félrelép című film debütálásával.

Nos, idő közben kiderült: ez utóbbival is akadnak prűckök, ami miatt csúszik a sajtóvetítés, ám az országos forgalmazás — reméljük — december 11-én mégis elkezdődik. A félrelépős mozirol ugyanis az utolsó pillanatban derült ki: a hanganyag károsodott — „elveszett” a zörejek és a párbeszédke egy része a szalagokról. Ötletes munkát kell pár nap alatt pótolniuk az alkotóknak! Persze mondogatják: már a film vágása is elnyújtottabb lett

(időben) a tervezettnél. A producer, *Andy Vajna* ugyanis a kész anyaggal nem volt elégedett; a jeleneteket ezért többször újravágatta.

De vissza Tímár Péterhez! Az utóbbi évek legnagyobb sikert aratott rendezője a Csinibabával robbantott. A legkülönbözőbb generációkat moziba becsalogató darab tévébemutatása körül viszont támadtak malőrök. A közszolgálati 1-es gárdája úgy véli: nekik van joguk képernyőre vinni a „babát”. A Duna Televízió nem kevésbé érzi ugyane cselekedetre jogosultnak magát. Ezért kinyilvánították: szilveszterkor minden tiltakozás (és várható botrány) ellenére mégis levetik.

Addig sem kell viszont hiányolnunk a kitűnő rendező műveit a képernyőről. Az Egészséges erotika (1986) című opuszát a Duna Tv tűzte nősorára december 3-án (21.45-től). A nyolcvannyolc perces, fekete-fehér produkcióban a főszerepeket igazi sztárok játsszák: *Rajhona Ádám, Koltai Róbert, Haumann Péter, Kristóf Kata, Német Judit*.

Festmények lírában „elbeszélve”

Virágcsendéletek a Svájci-lak falain • A művész érmeket, kisplasztikákat is készít

Matits Ferenc

Nyíregyháza — Örvendetes, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legfontosabb idegenforgalmi központjában — Sóstófürdőn — több éves felújítási munkálatok eredményeként ismét megnyílt az 1866-ban felépített Svájci-lak Szálló, melynek falai között *Krúdy Gyula, Blaha Lujza* és még sok más neves személyiség megfordult.

A több műfajban — festészetben és szobrászatban — egyaránt eredményesen tevékenykedő *Lengyel Tibor* képei az újra megnyílt szálloda előcsarnokában, étkezőjében és folyosóin láthatók. Pillanatnyilag tíz festmény szerepel tőle, de mint megtudtuk, ez a szám hamarosan megduplázódik. Gazdag színvilágú, lírai hangulatú festményeinek témáit ezennel különböző tájak és virágcsendéletek ihlették. Varázsos téli hangulatot idéz a *Hajnal a tóparton* című kompozíciója, míg a jól sikerült *Stég* című műve a nyarat idézi. Egyszerű eszközökkel, nagy hatást elérő festménye a *Búza* táblák című képe, melynél szinte érezzük az erős napütést. A többi munkájára is jó szerkesztés és tetszetős kivitelzés jellemző.

A harmincötödik életévébe lépő művész megérdemli, hogy röviden felidézzük eddigi pályáját. *Lengyel Tibor* a

Lengyel Tibor egyik lírai hangulatú tájképe

KM-reprodukció

nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán *Nagy Lajos Imre* szobrászművész és *Bodó Károly* festőművész tehetséges tanítványaként szerzett rajztanári diplomát. Első bemutatkozására 1988-ban Miskolcon, szülővárosában került sor. Az ottani Semmelweis kórház galériájában egy másik festővel közös tárlatán elért sikerén felbuzdulva, legújabb dolgait éveken át a miskolci rajztanárok alkotókörzössége által szervezett északmagyarországi vándorkiállításokon szerepeltette.

Nyíregyházi letelepedését

követően művei folyamatosan szerepelnek Mátészalkán a Czibula Galériában. 1994-ben az a megtiszteltetés érte, hogy felkérték a Finn-Magyar Baráti Egyesület fennállásának 10. évfordulójára kiadott érem elkészítésére. 1995-ben a nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium legeredményesebb tanulóit kitüntető bronz plakettjét, 1997-ben *Soltész Albert* festőművész emlékérmét készítette el. Kalocsán emléktáblára, Hejőcsabán domborműre szóló megbízást teljesített sikerrel.

Az elmúlt évben a nyíregy-

házi Móra Ferenc Általános Iskola alapítványi rendezvényein rendezett kiállításokat, ez idén pedig előbb a Gyémánt Galéria által a Korona Szállóban bemutatott Akt kiállításon találkozunk műveivel, majd az Életmód klub jótekonysági árverésén láthatunk tőle két művet. Reméljük és kívánjuk neki, hogy szakmai kibontakozása érdekében portréi, tájképei, virágcsendéletei, valamint érmei és plasztikai művei egyre nagyobb mértékben találjanak utat a város és a megye művészetet szerető és értő közönségéhez.

Híresokor

Az adórendszer...

...1998-ban várható változásaira felkészítő tájékoztatót és konzultációt tartanak december 5-én fél tizenegy-től a nyíregyházi Városi Művelődési Központban.

A novellista...

...jó palóc címmel tart előadást *Kovács Lászlóné*, gimnáziumi tanár december 4-én, fél háromtól a kisvárdai városi könyvtár olvasótermében. A magyar próza klasszikusaként számon tartott *Mikszáth Kálmán*nak szentelt összejevetel a

Könyvtári csevegések sorozat rendezvénye. (KM)

A Cape...

...Fear Filmklub soron következő előadása december 3-án 18 órától lesz a nyíregyházi Városi Művelődési Központ hangversenytermében. A mozibarátoknak *Leconte* Rizsporos intrikák című filmjét vetítik le.

Bolgár Judit...

...szobrászművész tárlatát január 9-ig látogathatják az érdeklődők a Zrínyi gimnázium galériájában. (KM)

Régészek válasza

Nyíregyháza (KM) — Negymillió éve jelent meg az első emberfélék Afrikában, s azóta az egész földet meghódították. Manapság szinte mindannyiunkat nagyon érdekel az emberiség múltja. Ez a mi örökségünk, s mi is hozzájárulunk az eljövendő nemzedékek örökségéhez. Ám a múltbeli népeket és viselkedésüket az idő köde rejti — olyan köd, amely egyre sűrűbbé válik, ahogy visszafelé haladunk az időben. Kik voltak ezek az emberek? Milyenek voltak? Mit csináltak és miben különböztek tőlünk? A Régé-

szet című könyvből megtudhatjuk, hogy a jeles tudomány miként válaszol a kérdésekre. A Fialok Oxfordi Könyvtárának Régészet című kötetét pompás fényképek illusztrálták.

A kosárlabda az egész világon kedvelt, de Amerikában az elmúlt tíz év alatt a legnépszerűbb sportág lett. Az amerikai profi kosárlabdázók a világ legismertebb sztárjai közé tartoznak. A most megjelent *Kosárlabda* című könyv a teljesség igényével tárja az olvasó elé mindazt, amit a profi kosárlabdasporthoz tudni lehet és tudni kell. (*Holló és Társa*).

Háromszáz műsor

Tokió (MTI) — Japánban új digitális, műholdas televízió, a DirectTV kezdte meg adását és ezzel a szigetországban rövidesen a nézők 300 különböző csatorna között válogathatnak majd.

A DirectTV 63 csatornával indul, de tavaszra 90-re

növelik a műsorok számát. A PerfectTV nevű társaság már október óta szolgáltat mintegy 70 műsort, és a Japan Sky Broadcasting műsorszórásának jövő tavaszi beindulásával a digitális technikával készült műsorok száma 300-ra emelkedik majd Japánban.

Jövőépítkezés hagyományainkból

Katona Béla könyve Bessenyei György nyíregyházi utóéletéről

Bényei József

Debrecen — Jártam a költő daliás testőrszobra előtt magam is naponta legalább kétszer. A Kossuth gimnázium és a vasútállomás között erre vitt a leglátványosabb út. Tudtuk mi is a legendát, hogy Bessenyei estéknél-éjszakánként meglátogatta a szemben álló Vénuszt és tudtuk azt is, hogy az öreg Benczúrt éppen azért állították oda, hogy a szenevedélyes testőr és a kikapós menyecske látogatásait feljegyezze. Ott is a kezében a plajbász meg a tábla, ki se nézte, hogy ecset az és paletta. A legenda szép volt. (Kár, hogy *Vietórisz József*, akinek versét eme mondáról *Katona Béla* is idézi, korábban volt diák és nem emlékezett erre a folytatásra.)

A mondát s minden más ismeret, amelyet Bessenyei és diákvárosom kapcsolatáról szereztem, most segít igazán rendbe rakni, véglegesíteni, pontosítani *Katona Béla* kitűnő könyve, amely a Bessenyei György és Nyíregyháza címet viseli. A szerző egyike azoknak, akik megszállottan őrzik, kutatják s fel is dolgozzák a szűkebb haza és a magyar szellemi élet kapcsolatrendszerét. Közismertek hiánypótló *Krúdy*-kutatásai, *Szabó Lőrinc*-, *Jósika*-, *Mikszáth*-közleményei, és *Szabolcs-Szatmár-Bereg* kétkötetes irodalmi topográfiájával országosan is egyedülálló, nélkülözhetetlen kézikönyvet tett le az asztalra, amely metodikailag is jelentős.

Mostani könyve ugyanolyan szép magyar nyelven megírt s ugyanolyan filológiai pontossággal készített munka, mint eddigi opuszai. Lényegében annak a történetét írta meg: milyen formákban, szerveze-

tekben, kezdeményezésekben élt és hatott ebben a városban Bessenyei szelleme. Hogyan hathatott, hiszen ő maga bizonyíthatóan soha nem járt itt, legfeljebb átutazóban. Akadtak viszont a városnak vezetői és polgárai, tanárai és újságírói, akik felismerték: Bessenyei szellemisége alkalmas arra, hogy példát adjon magyarságból, humanizmusból, a tudomány, a nyelv, a művészetek, egyáltalán az értékek megbecsülésében. A Bessenyei Társaság és annak sokirányú kisugárzása adta Nyíregyháza szellemi tartásának egyik vezérfonalát. Az ő személye volt az a dicsőségoszlop, amelyre építeni lehetett a hagyományápolást, az új iránti fogékonyságot, egy város ön-maga arculatát is kereső szellemiségét.

Katona Béla könyve ennek a folyamatnak ábrázolása. Olyan biztonsággal tárja fel a dokumentumokat, idézi a tényeket, hogy hitelét már ez a meggyőző, pontos érvelés is megalapozza. Szembenéz a történelmi mulasztásokkal, például a társaság megszűntetésének körülményeivel, vagy Bessenyei hamvainak Nyíregyházára szállításának sokáig élő ellentmondásaival. Szembenéz ellenzéssel és dokumentálással, például az általa körözött Bessenyei-bibliográfia feltehetően a jelenleg hozzáférhető legteljesebb a város és testőr-író kapcsolatát tekintve. Merészen közli azt a lírai anyagot is, amelyet kiváltott Bessenyei szelleme, még akkor is, ha a versek között nem mindegyik poétikai értékével, hanem alkalmi szolgálatával tűnik ki. Magam bizonyosan beletettem volna legalább *Nadányi Zoltán* versét, már csak a bihariak és szabolcsiak közötti hagyatékviellongások mi-

att is. Talán nem teremtett volna nagy aránytalanságot *Ányos Pál* és *Barcsay Ábrahám* egy-két szép költői levelenek újraközlése sem.

A kötetet hasznosan egészíti ki a *Jósa András* Múzeumban talált tizenkilenc levél, amelyet *Bessenyei Anna*, a költő unokaháza és idős korában ápolója írt egy barátjának. Különösen hasznosan *Katona Béla* bevezető tanulmánya e levelekhez, amely közelebb hozza jelenünkhöz a teljesen elfeledett magyar nőíró. S miután eme írónőnek is szerves kötődése van Szabolcs-Szatmár-Bereghez Gáva révén, ahol élt, a tanulmány szinte beteljesíti korábbi véleményem: *Katona Béla* olyan alaposan, sokrétűen és pontosan ismeri Szabolcs-Szatmár-Bereg irodalmi hagyományrendszerét, mint rajta kívül senki, és ennek feltárásában országosan is kivételesen fontos feladatot vállalt és végzett el.

Nagy szerencse, hogy a város maga, Nyíregyháza — mint megyeszékhely is — felismerte és támogatja a szerző munkásságát. Felismerték a mostani vezetők is, hogy minden parányi tégladarab, amelyet hagyományként a múltból előásunk, felmutatunk, erősebbé és szilárdabbá teszi a felépítendő jövőt. Mert erős falakat építeni csak stabil alapokra lehet. És a szabolcsi homokot a szellem gyökerei kötötték, kötik meg leginkább, ezek teszik termővé és virágzóvá. Bár válna az egész hazában mintává az, amit ebben a megyében a hagyományok ápolása érdekében tesznek. Irodalomban s azon kívül.

(*Katona Béla*: Bessenyei György és Nyíregyháza — Egy fejezet Bessenyei Anna gávai életéből. Nyíregyháza, 1997. Rím Kiadó).

Diákgaléria

Nyíregyháza (KM — B. I.) — Nyíregyházán nagy múltja van a táncos és ének-zenei amatőr tevékenységnek, az utánpótlás nevelésének. A Városmajori Községi Ház munkatársai viszont úgy érezték, hogy a képzőművészet területén akadnak feladatok. Ezért alapították meg néhány évvel ezelőtt a Baráti Kör a Gyermekképzőművészetért Egyesületet. A diákgaléria nyári alkotótáborra Tiszalökön található, ahol az idén negyven gyermek vett részt négy turnusban. Nos, hogy milyen alkotások kerültek ki a kis képzőművészek keze alól, arról bárki meggyőződhet, aki megtekinti a kiállításukat. A tárlatot Nyíregyházán az Univerzum Üzletház kerengőjében december 2-án 17 órakor nyitják meg.

Biennálé

Győr (MTI) — A IV. Nemzetközi Grafikai Biennálé december 6-án nyílik Győrött több helyszínen, a város bemutatótermében. A grafikai művészetek mesterei címet viselő kiállítás meghívás alapján 45 ország 150 művésze vesz részt két-három alkotással. Csehország, Hollandia és Kolumbia pedig önálló bemutatókon vonultatja fel művészeinek grafikai termését a magyar tárlatátogatók előtt. A művészeti esemény célja, hogy bemutassa a világ különböző országaiban tevékenykedő neves grafikusok alkotásait.